

DE ONTWIKKELING VAN DE GNOSIS

Als men zegt gnosis, dan denken de meeste mensen aan iets dat betrekkelijk jong is, dus na de christelijke tijd. Als wij te maken krijgen met b.v. de geschriften van Max Heindel, dan horen wij dat het gnosisme eigenlijk in de 5e eeuw is opgekomen en dat een zekere Kanon in de 4e eeuw na Chr. de stichter van Manicheïsme zou zijn geweest, een van de gnostische richtingen. Nu is dat niet helemaal waar. Er heeft toen wel een zekere Manes geleefd (hij leefde inderdaad in de 4e eeuw), maar de werkelijke stichter was een jonge man van 26 jaar, namelijk een zekere Mani. Vandaar dat wij mij nog mensen hebben die manisch depressief zijn.

Het is duidelijk, dat de meeste mensen een heel verkeerde opvatting hebben. Daarom zou ik graag willen beginnen met een kleine voorbeschouwing.

Er is een tijd geweest dat vorsten andere rijken begonnen te overwinnen. Denkt u maar eens aan de veroveringstochten van Alexander de Grote, maar ook anderen hebben dergelijke experimenten van imperialistische aard gewaagd. Als zij ergens kwamen, dan was een van de grote moeilijkheden altijd: Men had als veroveraars zijn eigen goden, maar die andere mensen hadden eveneens hun goden. De enige manier om dit religieus conflict - dat vaak bijzonder fel kon worden - te ontgaan was net zolang te praten en te zoeken totdat men het met elkaar eens was dat de god, die het vreemde volk vereerde, eigenlijk niet veel anders was dan je eigen god: maar dan onder een andere naam of met een ander aspect en dat bepaalde lagere goden de attributen waren van je eigen hoofdgod. Dat was eigenlijk politiek, maar het had wel een heel eigenaardig nevenverschijnsel.

Er werden daardoor heel vaak waarden en denkbeelden uitgewisseld. tussen godsdienstige groepen, die anders nooit met elkaar in contact hadden gestaan. De Helleense beschaving is daarvan een mooi voorbeeld. Aangezien dit voor u controleerbaar is, is het ook wel aardig te zien hoe de bewoners van de Olympus plotseling dezelfde goden blijken te zijn als die van Rome, alleen onder andere namen. Dat was oorspronkelijk ook niet zo. Er is dus een soort geheimleer, die is opgebouwd uit de kennis van al die verschillende groepen. Dat betekent dat nu denkbeelden ten aanzien van God, de indeling van de kosmos, dat de stellingen van vele filosofen betreffende de sterren b.v. een rol gaan spelen en dat ook de goden en hun betekenis langzaam maar zeker eigenlijk de representanten worden van filosofische principes.

Het is wel zeker, dat het Verre Oosten hier ook zijn invloed heeft uitgeoefend. Wij kunnen zeggen, dat de grootste invloed in feite komt uit het hindoe-gebied en uit Egypte. In beide gebieden denkt men magisch. Dit magische denken gaat zo ver, dat men zelfs de weg die een ziel gaat na de dood, mede afhankelijk stelt van het juiste gebruik van bepaalde magische rituelen.

De gnostici namen dat voor een groot gedeelte over. Zij zijn ook zeer wel bereid om andere goden te erkennen, want hun beleving, hun denken is kosmische filosofie, uitgedrukt in godenleringen waarbij elke nieuwe god alleen maar een aanvulling kan zijn van de gehele kennis. Grieken en ook andere volkeren hebben zelfs altaren opgericht voor de onbekende god. En daarmee komt onder meer onze vriend Paulus in aanraking. Het christendom op zich is in feite ook een nieuwe sekte. Het is een vorm van Joods sektarisme als het optreedt, vergeet u dat niet. Maar hier wordt wel een manier van godsbeleving verkondigd waaraan iedereen en niet alleen maar de erfelijke Judeërs, de joden, de Israëlieten kunnen deelnemen. Het resultaat is, dat men deze god graag aanvaardt. En omdat er in de leer van Jezus bepaalde kosmische waarden zitten die aantrekkelijk zijn voor de dan reeds bestaande gnostici, zijn ze ook geneigd om dit in het christendom te gaan beleven. Er zijn dus christenen die in feite gnostici zijn en behoren tot de vroege gemeenschappen.

Het typische hierbij is dat Paulus, die zich reeds heel snel ervan bewust wordt dat het een en ander niet deugt, onder meer aan de Filippensen en een paar andere sekten een briefje schrijft dat hierop neerkomt: niet zoveel kletsen en meer geloven. Want hij wil geen filosofie. Hij wil de aanvaarding van Jezus zonder meer en niet de aanvaarding van Jezus als de een of andere

figuur, een gestalte die weliswaar het Goddelijke representeert, maar die toch niet een directe God is.

Uit het voorgaande blijkt, dat wanneer eenmaal het christendom zich bemoeit met de gnosis, er een verandering komt in de inhoud. Er ontstaat een kanalisering waarbij het ook heel erg belangrijk wordt dat men zich uitdrukt in christelijke termen. Hier krijgen wij dan eigenlijk voor het eerst te maken met de gnosis zoals die nu nog zo hier en daar bestaat. Er zijn echter een paar eigenschappen aan verbonden, die voor de hedendaagse christenen minder aanvaardbaar zijn.

Er zijn groepen, o.m. de Salesianen, die zelfs uitgaan van Jezus als een stofmens en de Christus zien als een afzonderlijke persoonlijkheid. Deze stofmens wordt de representant van het stoffelijke gedeelte van de goddelijke openbaring. Hij wordt in een bepaalde vorm geïdentificeerd met het begrip Zoter (ziel). De ziel kan niet bewust worden. Zij kan zich niet bevrijden of ontwikkelen, indien zij niet de wijsheid opdoet.

Voor de wijsheid heeft men ook iets. Er is namelijk een boek geschreven (er is maar weinig van overgebleven helaas) de Pistis Sophia. De Salesianen hadden een ritueel dat een beetje slaapkamerachtig was. Het zou in uw tijd dichter bij de sexclub liggen dan bij de kerk. Hier konden de ingewijde gelovigen samenkomen om de eenwording, het ingaan van Zoter tot Sophia (ziel in de wijsheid) te aanschouwen en dat werd zeer stoffelijk uitgedrukt. Er bestonden zelfs nog nevenriten waarmee de gelovigen contact opnamen met engelen. Die engelen waren geen engelen, dat zult u ook wel begrijpen. Het waren mensen, die zich op grond van magische denkbeelden die nog veel ouder waren één voelden met engelen. Nu is dat helemaal niet zo vreemd, want dergelijke zaken kwamen al veel eerder voor. Wij komen ze tegen bij bepaalde joodse sekten. We kunnen zelfs nog verder teruggaan. Abraham en Sara hadden wel geen kinderen, totdat er drie engelen op bezoek kwamen. Wat waren dat voor engelen? Ze zagen er in ieder geval uit als reizigers. Begrijpt u wat ik bedoel? Dat ging dan met een heel ritueel gepaard. Wij kunnen zeggen, dat de gnosis in haar eerste aanzet zeer veel zinnelijke zinnebeelden gebruikte en de meest intieme menselijke waarden wist te verweven met goddelijke principes.

Dat brengt ons dan bij de eerste alchemisten, die toen nog niet zo heten. Deze, die zich overigens verschuilen achter allerlei namen, brengen nog weer een nieuwe mystiek naar voren waarin symbolen een grote rol spelen. Bijvoorbeeld daar zijn de Rode Leeuw en de Groene Draak. Als we die bekijken, dan staan zij gelijktijdig voor mannelijke en vrouwelijke principes. En aangezien men toen nog niet aan feminisme deed, geef ik u te raden wel principe door de Draak werd uitgebeeld. Het is duidelijk dat wij de neiging hebben te verdwijnen achter het symbool, ook in die periode.

Ik wil hier meteen wijzen op het feit, dat men zich b.v. Hermes noemt. Er is zelfs een schrijver, die zich Ildabaoth(?), een godsnaam, noemt: althans een attribuut van het totaal Goddelijke in de z.g. negenvoudige verschijning (drie drievuldigheden). Weer anderen noemen zich b.v. de Jood, de Jodin. Ieder zoekt voor zich een pseudoniem. In deze periode leeft men door de werkelijkheid over te brengen in zinnebeelden waarbij men dan één wordt met het zinnebeeld en hierdoor mogelijkheden, machten, krachten, werkingen bereikt die men zelf niet zou bezitten.

De situatie wordt hierdoor steeds ingewikkelder. Nu komen wij dan terecht bij Kani, die in een Perzisch rijkje leeft. Mani is oorspronkelijk een dienaar van Zoroaster, aanhanger van diens leer. Bij Zoroaster - dat zal u bekend zijn - komt het dualisme sterk tot uitdrukking. Zo heet het daar: "In den beginne was er het licht en het duister." De bron die daarboven ligt wordt verwaarloosd. Er zijn twee machten die tegen elkaar in gaan. Dat betekent ook dat er altijd zwart en wit is. De mogelijkheid tot synthese is in feite veel minder aanwezig. Wanneer men begint dit en te zetten in meer christelijke termen - dat is inderdaad gebeurd - dan komt men bij een geloofsvorm terecht, waarin de gehele kosmos is opgebouwd uit wonderlijke hiërarchieën. In deze opbouw heeft elk deel van de hiërarchieën zijn eigen betekenis, zijn specifieke scheppende waarde. Bijvoorbeeld: Het grondprincipe van de mens, die het licht moet vertegenwoordigen in de schepping, is Adamos.

Deze Adamos wordt eigenlijk op de wereld gebracht (volgens het denken der Manichaeën) om het licht, dat te sterk in de materie vervlochten was, daaruit te bevrijden. Dan volgen er allerlei verhalen, die elk voor zich proberen duidelijk te maken waarom de mensheid dat licht

nog niet helemaal heeft kunnen vrijmaken. Op dezelfde manier zegt men ook: God komt in vele verschijningen voor. Er is een god die tijd is, er is een god die stoffelijk leven is en er is weer een andere god die besef is. En zo kan ik verdergaan.

De Manichaeën hebben in hun beste tijd zelfs gewerkt met liefst zeven drievuldigheden. Later is dat weer teruggebracht tot drie drievuldigheden, die men in het kort eigenlijk kan onderscheiden in:

1. de godheid als aanziengevende nacht,
2. de godheid als uitvoerende macht,
3. de godheid als existentie.

Dit valt ook aardig samen met de manier waarop deze mensen tijd zien. Wij hebben altijd het verleden, het heden en de toekomst. De toekomst is datgene wat nu ontstaat. Het heden is het product van ons aller bestaan en het besef van het verleden op dit ogenblik. Het verleden is de kracht waardoor wij worden voortgestuwd.

De situatie van de Manichaeën wordt bovendien nog sterk gekenschetst door de afkeer die bij sommige Zoroaster-dienaren, maar bij Kani zeer uitdrukkelijk, bestaat tegen het voortbrengen van nageslacht. Het is niet dat hij er bezwaar tegen heeft dat mannen en vrouwen met elkaar omgaan. Neen, hij zegt: Elke keer, als er een kind wordt geboren, dan is de levenbrengende godheid (het licht) daar zelf bij betrokken. Wij binden dus bij elke geboorte meer licht in 'n stoffelijke vorm. Het is juist onze bedoeling om het licht vrij te maken zodat het weer geheel zichzelf kan zijn tegenover het duister. Het is deze wonderlijke benadering die allerhande gedragsregels dicteert. Het is tevens ook deze benadering waarbij aspecten van het Goddelijke, zoals Ourobouros, die niet slechts de slang is maar in feite een kosmisch symbool, een grote rol spelen.

Een van de z.g. gemmen (gegraveerde edelstenen), die men toen gebruikte, toont de slang Ourouburos met daarin het woord Abraxas. Nu is het typerende, dat deze slang haar eigen staart in de bek neemt. In de materie bestaat de heerser van het duister: de draak of de slang van de verborgenheid. Als deze wordt geconfronteerd met het licht, dan kan hij het licht ten slotte niet meer weerstaan, tenzij dat licht gebonden is in de vormen of in de uitingen van die draak of slang. Nu betekent het woord eigenlijk uitblussing. Het is de uitblussing van het duister door de overwinning van het licht. Hoe sterker het licht wordt, hoe meer de slang verdwijnt. Dit is overigens een uitleg zoals die werd gegeven in ongeveer 400 na Christus.

De meeste onder u realiseren zich niet hoe sterk dergelijke denkbeelden ook hebben ingewerkt op de Griekse denkers en filosofen. Het resultaat is geweest dat verschillende onder hen, waaronder Salesianen, Alesianen, Manichaeën en nog vele anderen, in de kerk van de eerste christenheid een grote rol hebben gespeeld. Het zal vele van u ook niet bekend zijn dat Augustinus, die ook nu nog wordt beschouwd als een heel groot kerkvader, tenminste 7 jaar lang (sommigen beweren 9 jaar lang) een Manichaeër is geweest. Als men nu zijn werken bestudeert, die voor het merendeel gelukkig wel bewaard zijn gebleven, dan valt op dat deze man ook vaak de absolute tegenstellingen hanteert. Hij gelooft niet in de vereniging van alles, maar hij stelt rijken tegenover elkaar, zelfs het rijk Gods en het rijk der mensen. Dit is typerend voor deze manier van leven en denken.

De mens, die de ontwikkeling van de gnosis in zichzelf nastreeft, komt al heel snel tot de conclusie dat alle ontwikkeling eveneens tweeledig moet zijn. Hij is namelijk de materie. In de materie zit het goddelijk licht en daarom moeten wij haar beheersen, opdat het licht daaruit worde bevrijd.

Dan is er het innerlijke licht. Welk licht - en dat is toch ook wel erg belangrijk - wij beseffen door het vorm te geven, maar waarbij wij gelijktijdig door de vorm in ons op te lossen komen tot een zelferkenning waarin dus het licht suprême is en het "ik" a.h.w. versmolten is met het licht.

Deze visie laat dan weer andere opkomen: de Katharen. Een denkwijze die ook weer in vele sekten uiteenvalt. Bij deze mensen valt op dat zij bovendien zeer sterk de behoefte hebben om zich te verenigen. Ik bedoel dit in de zin van organisatie. Wat zij vormen zijn gemeenschappen, die eigenlijk communes zouden kunnen heten. Als zij verspreid wonen

tussen anderen, zoals later b.v. met de Waldenzen het geval is geweest die overigens geen volledige gnostici zijn, dan blijkt dat zij door onderlinge bijstand, uitwisselbaarheid van bezit en mogelijkheid toch een zeer grote eenheid vormen. Voor hen is er maar één gezag: het licht van Christus. Laten we even duidelijk zijn: Deze mensen zien Christus als iets anders dan de Christos, die we in zoveel leringen tegenkomen. Het zijn ook deze mensen, die van alle evangeliën die erkend zijn de meeste verwerpen. Zij houden zich voornamelijk aan het Johannes Evangelie waarin naar zij zeggen de geheime leer van Jezus sterk is geopenbaard.

Daarnaast hanteren zij het z.g. Evangelie van Filippus dat door de kerk sterk is veroordeeld en zelfs een tijdlang op de "verbodenboekenlijst" heeft gestaan. Dit evangelie is een beschrijving van Jezus' leven waarbij de nadruk komt te liggen op heel andere aspecten van zijn leven. Het boek geeft ook wat gegevens over Jezus' leven zelf, maar de hoofdzaak is toch eigenlijk opgebouwd uit gesprekken die hij heeft gevoerd met zijn leerlingen. Het klinkt heel modern, want die gesprekken worden gevoerd "ter land, ter zee en in de lucht". Hij gaat soms met hen de ruimte in en drijvend in de ruimte spreekt hij met hen.

Uitvoerig worden ook de rituelen beschreven die Jezus met zijn discipelen zou hebben volbracht. Van sommige ben ik overtuigd dat die inderdaad waar zijn: van andere klinkt het mij een beetje teveel naar versiering. Deze rituelen zijn zuiver een teruggrijpen naar de magie.

Als we b.v. kijken naar de wijze waarop Jezus niet spreekt over de "Vader" maar gewoon roept: "Ik roep tot U, mijn bron, Gij Vader der Vaders", dan voelen wij daar een hindoeïnvloed in evenals in de formulering voor de vier windrichtingen, die bovendien nog door twee apostelen ter weerszijde van een altaar worden weergegeven. Ook hier zitten nog Egyptische denkbeelden en invloeden. Het is alsof die leerstellingen voor deze mensen eigenlijk betekenen een totaal loskomen van alle maatschappelijkheid volgens de bestaande normen.

Zij zijn verder zeer defensief ingesteld. Geweld gebruiken zij niet, tenzij dit noodzakelijk is om het heilige te verdedigen. Er wordt zelfs bij enkele van deze groepen gezegd, dat men zich weerloos zou moeten laten doden, opdat het Licht zou kunnen vrijkomen. Zodra echter de bron van het Licht (het gaat hier over de evangeliën en een paar van de impedimenta, die ze bij de eredienst gebruiken) in gevaar komt, mag men met de wapenen te weer gaan. Het zijn allemaal denkbeelden waarvan wij ons afvragen, hoe komen ze ertoe?

De gedachte van "later" is ook weer een verhaal geworden. Men heeft het over de Graal. De Graal is de kelk waarin het bloed van Jezus zou zijn gevloeid: de bekende Avondmaalsbeker waarin Jezus mede zou zijn opgevangen. Een mooie legende, die kennelijk is ontstaan in de jaren 700 tot 800 en waarschijnlijk in Frankrijk of Engeland. In die legende zit echter een waarheid, dat vergeten de meeste mensen. Want wat is de schaal waarin het Licht wordt bevat? Het is de mens met zijn concentratie en gedachten. Het is de openheid van de mens voor de kosmos en de betekenis daarvan ofschoon bij de Albigenzen dit niet zozeer het geval is. Men leest wel degelijk de tekenen in de sterren. Men houdt zich bezig met bepaalde vormen, die wij alchemie kunnen noemen. Maar zij hebben niet ten doel om stoffelijke verschijnselen te veroorzaken, maar om de kracht van het Licht zo sterk te maken dat - en nu citeer ik letterlijk -: "Het Licht, gevangen in de stof, zich kan verenigen met het zuivere Licht en zo zich zuiverende zichzelf zal mogen erkennen." Een typerende situatie zoals u begrijpt.

De Graallegende is dus helemaal niet zo dwaas. Als we denken aan het verhaal over de Graalburcht (o.a. Parsifal wordt daar ten tonele gevoerd), dan denken we eerst: wat is dat allemaal kolder. Daar gaat de lans die Jezus' zijde heeft doorboord: daar wordt de spons gedragen enz.. Maar in het gehele verhaal van Jezus' werkelijke betekenis en de werking van de Christus dóór hem krijgen die dingen een afzonderlijke betekenis. Zij zijn de middelen waarmee de duisternis het licht wil verslaan. Want het is de Draak de duisternis die de mensen aanzet om Jezus te doden. Het zijn niet de mensen, het is het duister dat zijn chaotische macht in de materie en in de mensheid bevestigd wil weten. En wanneer die wapenen worden gebruikt en daardoor het licht vrijkomt en het weer tot de aarde terugkeert, dan betekent dit dat ze geheiligd zijn, ze zijn plotseling de middelen en de wapenen van het Licht.

U ziet, er zit nogal wat vast aan de ontwikkeling van gnosisme en andere zaken. Nu weet ik wel, dat er veel gestreden is over de vraag wie eigenlijk de juiste overlevering van de gnosis naar het Westen heeft gebracht. Wel, er zijn heel veel mensen, die denken dat het voornamelijk de Ridders van St. Jan zijn geweest, die vanuit het Verre Oosten en uit Jeruzalem de gnostische waarheden naar het Westen zouden hebben gebracht. Je zou het echter op

velerlei gronden kunnen aanvechten. Ik meen, dat eigenlijk langs alle wegen deze erkennings- en ontwikkelingsmogelijkheid van het Licht zijn doorgedrongen. Want we treffen niet alleen in Lombardije (in een deel van Frankrijk en een deel van Italië) dergelijke aspecten aan (zij hebben daar een tijdlang zelfs alles beheerst), naar wij vinden ze ook noordelijk van de Kaukasus en ook in Abessinië. Wist u dat er nu nog een Manichaesche kerk bestaat in delen van Abessinië? Dus in Afrika en in delen van Azië bestaat nog de gnosis. Ze bestaat ook in verschillende delen van Europa. Wij kunnen dus niet zeggen: Het is één Ridderorde die het heeft gedaan. We kunnen ook niet zeggen. Er is maar één weg waarlangs die kennis zich heeft verspreid.

Misschien is het aardig om hier enkele gegevens aan te halen die in de gehele gnostische kennis, ook in de christelijke vormen ervan, een rol hebben gespeeld. Al deze groeperingen denken in tegenstellingen. Zeker, het is Mani met zijn leer die hier de zaak in focus heeft gebracht, maar voordien denkt men ook in tegenstellingen. Men gelooft in een kosmische hiërarchie waarin een triade bestaat voor de totale kosmos, maar daar onder ook voor de lagere scheppingen tot aan de menselijke toe. Deze goden of krachten zijn benoemd. U deze krachten tezamen manifesteren zich in het werkelijke Licht.

Dan is het opvallend dat men ook magisch denkt. Er wordt b.v. in vele groepen gesproken over de juiste gebaren die men moet kennen (vaak zijn het de 5 gebaren, de 7 aanroepingen en de 9 amens waarover men het heeft), de magische formule, die de ziel nodig heeft. Want het bestaan is niet zo: mens-zijn en dan poef in de hemel of in de hel. Altijd weer is het bestaan van de mens een soort kringloop om niet te zeggen: een verder trekken door iets wat bijna een kosmisch doolhof is. Het kennen van de juiste woorden, gedachten en beelden is bestemd om de mens van wereld tot wereld te laten doordringen en van besef tot besef, totdat hij ten slotte het grote Licht kan aanvaarden. Nu, dit ligt heel dicht bij datgene wat wij in onze eigen leerstellingen, onze eigen ervaringen vinden. In dat opzicht zoudt u een deel van de Orde van gnostische oorsprong kunnen noemen.

Dan is ook belangrijk, dat men in het begin reeds spreekt over de 5 elementen die in de mens aanwezig zijn. Er zijn de elementen vuur, water, lucht of wind, aarde en er is een geheimzinnig 5^e element, dat in sommige groepen atavoe wordt genoemd, wat men eigenlijk niet kan vertalen. Je kunt niet zeggen: het is ether. In de Griekse opvatting is dit later wel als ether vertaald, kosmische of wereldether. Het is in feite de levensmanifestatie uit de tweede triade, dus een bepaald goddelijk aspect. De mens is deel van God. Hij draagt goddelijke waarden in zich.

Typerend voor bijna al deze groepen is verder, dat zij leven alleen zien als een worsteling om het innerlijk licht te bevrijden van stoffelijke bindingen. Dat zij daarbij wegen volgen die soms zeer erotisch aandoen en in andere gevallen bijna een absolute onthouding nastreven, doet verder niet ter zake, want dat zijn de middelen die zij gebruiken. Hun doel is de vrijwording van de materie. Een nieuw element in dit alles (we zijn dan al ongeveer in het jaar 1.000) brengen de denkers, die vanuit het joodse principe, meestal weer op grond van babylonische denkwijzen, een hele hiërarchie van de hemel hebben opgebouwd (iets wat precies aansluit bij het gnostische denken) en daaruit een aantal magische zowel als geestelijke conclusies trekken. Toch ontstaan hier enkele tegenstellingen.

De Boom des Levens b.v. wortelt in de chaos en reikt tot in het licht. Hier wordt de mens in vele gevallen de verbinding. Het geheel van de verschijnselenwereld is een pad dat ligt tussen de chaos en het licht. De absolute schijn wordt enigszins ongedaan gemaakt. Ze gedachte, dat de essentie van het "ik" de kracht is die de materie kan overwinnen, vinden we ook terug in de naast de gnosis er in verband met de gnosis plaatsvindende ontwikkeling van de alchemie, die nu haar naam heeft ontleend aan een Arabische schrijver.

Deze alchemie gaat uit van het standpunt dat alle elementen kunnen worden omgevormd en zelfs leven kan worden geschapen. De geschriften zijn over het algemeen wel te verklaren. Maar er is één ding waarvan eigenlijk nooit een definitie wordt gegeven: het vat waarin wordt gewerkt. Later kregen we de Alkahest, het distilleervat. Maar het werkelijke vat dat wordt bedoeld, als we spreken over het maken van het levende goud en andere zaken, dat gaat om de mens zelf. De alchemist zelf is het vat waarin licht, kracht en sulfur samenwerken met het dood metaal om er het levende metaal van te maken.

Het klinkt dan net, alsof ze in Europa wat nieuws hebben uitgevonden. Vergeet dat maar. De Chinezen hadden al een tijdje vóór de Europeanen ook alchemisten. Ze hadden ook al een soort krant voordat jullie in Europa konden lezen, dus dat is zo'n wonder niet. Maar we zien nog iets eigenaardigs: daar komen recepten in voor waarin wordt gesproken van "levend goud". Als je het gaat nazoeken, blijkt dat ze het hebben over kunstmatig goud, dat ze zien als directe bron van de kracht van het levend principe. Op die manier en daardoor kun je de krachten van de levende kosmos manifesteren, alle levenskrachten reguleren, terwijl het niet kunstmatige goud kennelijk als minderwaardig wordt beschouwd. Daarmee kun je dan wel iets doen, doch het is maar behelpen bij wijze van spreken. Dat is dan 8.000 v. Chr., terwijl we nu al bezig zijn 1.000 na Chr.

De gnostici worden natuurlijk langzaam maar zeker wel gedwongen hun denkbeelden steeds weer aan de christelijke aan te passen. Want als er in wereld in die onverdraagzaam is in naam van liefde en verdraagzaamheid, dan is het wel de christelijke. De mensen moeten beantwoorden - althans uiterlijk - aan de kerk en haar leringen. Toch moeten we onthouden dat deze mensen overleveringen hebben die waardevol zin, ook al begrepen ze zelf niet meer wat er precies aan de hand is.

Er zijn b.v. heel oude aanroepingen, die in bepaalde gezelschappen ook in deze dagen nog steeds worden uitgesproken en die ongeveer beginnen: awa, awa, awadi, awada.i. enz.. Er komen een heel stel woorden en namen in voor en niemand weet meer wat ze precies betekenen. Maar als je dat nu gaat ontleden, dan is het helemaal geen onzin. Het zijn woorden die voor een deel zijn ontleend aan het Perzisch, voor een deel behoren tot een Indische taal, voor een deel een Egyptische en voor een deel een hebreeuwse stam hebben. Dus oorspronkelijk is dat een mengaanroeping geweest. Die mensen gebruiken dit nu nog. En waarom? Omdat ze het gevoel hebben dat bepaalde klanken en trillingen de goddelijke werkelijkheid manifesteren.

Nu is dat niet helemaal waar, maar het is toch wel zo dat je met deze aanroepingen en deze rituelen bijzondere spanningen kunt wekken. In die spanning (dat is weer het belangrijke voor de gnosticus) zal zijn innerlijk licht zich kunnen verenigen met de werkelijkheid van het licht, de bron van licht waar al begint. Deze bron wordt wel eens beschreven als het begin en het einde van het leven. Een van de aardige stellingen die daaromtrent bestaat is deze:

"Want wanneer ge in uzelve het Licht aanvaardt, zo zult gij gaan en ge zult voor u zien een licht dat u verblindt. Daar vóór zult ge een lijn zien. Indien ge leven wilt, overschrijdt deze niet. Want waarlijk, wie verdergaat, lost op in het Licht. Hij, die nog wil terugkeren en zijn functie vervullen, hij zende zijn licht naar het Licht en blijve zelf. En het Licht zal hem antwoorden en gesterkt en verrijkt zal hij teruggaan."

Dit heeft kennelijk te maken met een directe esoterische beleving en mogelijkerwijze zelfs met een uittreding van inwijdingsniveau. De gnosis blijkt een sleutel te zijn. Ze is eigenlijk geen godsdienst, al hebben de mensen dat ervan gemaakt. In de loop der tijden heeft ze zich ontwikkeld tot een soort inwijdingsgrond voor vele genootschappen.

Als wij kennismaken met vele verschillende soorten maconnerie, dan treffen wij hierin wel degelijk gnostische denkbeelden en erkenningen aan. Gaan wij in de richting van de Rozenkruisers, dan worden wij weer geconfronteerd met de oude symbolen, de oude uitdrukkingen, maar ook met de oude scholing en inwijdingsbelevingen, de leer van reiniging en ontzegging, die we ook bij de gnostische groepen in het verleden hebben aangetroffen.

De gnosis bestaat vandaag nog. Men denkt misschien dat de Katharen verdwenen zijn. En hij, die de Albigenzen vervolgde, voelt zich misschien veilig. Maar nog zijn er de geheime groepen die - met elkaar verbonden - steeds weer proberen de zuiverheid van het Licht en de werkelijkheid van de goddelijke liefde te beleven en te manifesteren.

Men denkt misschien dat de Manichaeën slechts een sekte zijn geworden. Maar het beleven van de absolute tegenstelling tussen licht en duister is voor menig christen van vandaag nog een werkelijke behoefte. En veel van zijn geloof in christelijke groeperingen (of het nu Lutheranen zijn, Calvinisten of misschien de Katholieken van Rome) nog steeds uitgedrukt, is in feite weer de oude leer van Mani: de ontzegging, het leven in een wereld waarin je alleen maar kunt kiezen tussen het rijk van het licht en het rijk van het duister. Rijken, die aan elkaar grenzen, maar die elkaar verder volkomen vreemd zijn. Rijken van elkaar afgesloten door een soort Berlijnse Muur, maar dan wel rijken die voortdurend uitvallen proberen te doen op

elkaars gebied. Deze denkbeelden bestaan nog. De oude wijsheden samengevoegd in het eerste begin van de gnosis werken door in deze dagen. Soms legt men wat meer de nadruk op het Egyptisch of het Perzische of het Babylonische of het Indische denken, mijnentwege ook op het Tibetaanse denken. Maar al deze verschillen zijn uiterlijk. Het is alleen maar een andere taal en een andere woordkeuze waarin die wereld van werkelijke ontwikkeling, werkelijke ontplooiing tot uiting wordt gebracht. Want gnosis betekent niet, zoals u misschien denkt: het afwijkende of het bijzondere. Het betekent: de ontplooiing van het bestaan zodat het zijn einddoel bereikt.

DISCUSSIE

❖ *Waarom vormden de Albigenzen zo'n bedreiging in de ogen van Rome?*

Dat is toch wel begrijpelijk! Kijk eens, Rome had zich ontwikkelt tot een macht. Rome was een rijk vorstendom geworden. Rome had een wereldlijke macht zo groot, dat men zelfs keizers kon dwingen. En dan kreeg je te maken met zo'n stelletje ellendelingen, die niet alleen alle weelde en genietingen (waar de pausen ook helemaal niet vies van waren) veroordeelden als gaande tegen de leer en tegen de waarheid in. Die Albigenzen zeiden: Je moet geen macht uitoefenen over anderen. Je moet leven in eerlijkheid en waarheid. Je moet niet gehoorzamen aan priesters e.d., maar je moet gehoorzamen aan God. Je moet het licht zoeken in jezelf. Nu ja, als iedereen het licht gaat zoeken, dan kan de kerk wel sluiten, dat begrijpt u toch wel. De kerk had een zeker inkomen nodig voor de bouw van kerken onder andere. Vraag je alleen maar eens af hoeveel de bouw van de St. Pieter in Rome heeft gekost. Een eenvoudig voorbeeld. Dan spreken we nog niet over alle kerkschatten. Heeft u wel eens gekeken naar de kerkschatten in Trier, in Keulen, in Aken? Hiervoor was al dat geld nodig. Realiseer u dan dat de kloosters steenrijk waren, dat heel veel priesters en vooral waardigheidsbekleders als bisschoppen en abten zich meer gedroegen als roofridders dan als vertegenwoordigers van het christendom. En kijk dan naar de mensen die geloven in een absolute reinheid van leven, die zoeken naar een absolute eenheid, een gemeenschappelijkheid waarbij gezag eigenlijk een rol speelt, waarbij de leider voortkomt uit de gemeenschap en alleen krachtens die gemeenschap is. Democratischer kan het niet. Zo'n democratie kan nooit slagen. Dat is dezelfde reden waarom er nu rijken zijn, zoals Rusland, waar Jehova's Getuigen een groot gevaar zijn voor de Staat. En dat is duidelijk. Gehoorzaamheid aan de Staat of gehoorzaamheid aan de kerk, maar niet gehoorzaamheid aan God. Leven volgens de regels die wij stellen, niet leven volgens de regels die jij in jezelf als die van God voelt. Ik meen dat daar helemaal geen twijfel aan kon bestaan dat al dergelijke groepen een bedreiging waren. De kerk was al eerder daarmee bezig geweest, toen ze al die kerkvaders in de ban hebben gedaan en een deel daarvan hebben laten afmaken ook nog. Toen ging het om precies hetzelfde, de macht. De waarheid van de leer tegenover de macht die op de leer is gebaseerd. Dat is dezelfde reden waarom Trotzki moest sterven, omdat het leninistisch materialisme een vorm, had gekregen die in feite een technocratisch-bureaucratische dictatuur was.

❖ *Wat heeft Franciscus dan wel gedaan om te bereiken.....*

Franciscus heeft het volgende gedaan: In de eerste plaats heeft hij het gezag van de kerk aanvaard. Hij is drie keer naar Rome geweest. Bij zijn derde bezoek kreeg hij de toestemming de Orde te stichten. In de tweede plaats: De Orde ging uit van nederigheid. Ze zouden dus altijd groot respect voor alle priesters, bisschoppen en waardigheidsbekleders betrachten. Voor zichzelf zochten zij de armoede, maar zij stelden die eisen niet aan anderen. In de derde plaats: Toen de Franciscanen eindelijk een grote macht waren geworden (Franciscus leefde toen nog), hebben ze voor het eerst een soort concilie gehouden, een samenkomst van de hele gemeenschap. Franciscus had toen willen zeggen: "Broeders, materie is niet belangrijk: je moet van de dingen afblijven. Leef met het leven van God dat je overal vindt." Hij had echter een heel knappe secretaris en die heeft dat toen omgedraaid en gezegd: "In het gezag van de kerk zullen wij werken zonder bezit." En toen was alles voor elkaar, want goedkopere werkkrachten krijg je niet.

❖ *Wat is precies de betekenis van de Katharen geweest in onze cultuur?*

Dat is moeilijk te zeggen, omdat ze één factor zijn die je uit een geheel van ontwikkelingen zou moeten lichten. Ik geloof, dat je op dezelfde manier kunt vragen: Wat is de invloed

geweest van de Oranje Vrijstaat op de Nederlandse cultuur? Daar kun je ook geen definitief antwoord op geven. Ik denk, dat de Katharen enerzijds de machtsbehoefte en de machtssamenhang van de andere christelijke sekten aanmerkelijk hebben verhoogd en dat ze - daarnaast - hen geforceerd hebben in de richting van een juistere gedefinieerde moraal. Het is namelijk heel typerend, dat de expliciete kerkelijke moraliteit en de verkondiging daarvan eigenlijk enorm toeneemt nadat de Katharen optreden. Ik meen, dat daarin de voornaamste invloed zit. Zoals bij de Albigenzen (ook een Manichaeïsche richting net zo goed als de Katharen, als je het goed bekijkt) kan worden gezegd, dat hun invloed vooral die is geweest, dat de kerk alleen die geloofsrichtingen kan erkennen welke zich onderwerpen aan de wereldlijke en pauselijke macht. Dat is heel typisch. Als je dat zo nagaat, kun je zien welke richting dat uitgaat. Een absolute schets van de betekenis in het geheel is, geloof ik, niet te geven. Je kunt mogelijk wel dit zeggen: Doordat deze groepen eens als gemeenschap hebben bestaan (het denken, de vorm van geloof bestaat nog, soms onder andere namen, maar verspreid) is het te vergelijken met het inbrengen van gist in deeg. Er blijft van de klont gist weinig over, maar het hele deeg wordt daardoor luchtiger en ook iets plooibaarder. Ik meen, dat de Katharen hebben bijgedragen tot een voortdurend verlies van sterk dogmatisme. Daarbij zijn ze zelf in de tijd van de heksenvervolgingen een tijdlang de inspiratiebron geweest voor mensen, die innerlijk heiden waren om toch nog iets van de Christus en van de lichtgedachte te aanvaarden, zodat daardoor een vorm van witte hekserij kon ontstaan, die tot die tijd nooit zo is geweest en die tot op deze dagen in het verborgene voortbloeit.

Ik geloof niet, dat je kunt zeggen dat er een kenmerkende invloed op het geheel is geweest waarvan je kunt zeggen: Het is alleen dit geweest, het is alleen dat. Het is een gistingsproces dat door vele van deze groepen zelf op gang is gebracht. Ik zeg nogmaals: Als we naar de Katharen kijken, dan kunnen we mogelijk zelfs van hen uit denken aan de richting van meer atheïstische denkers zoals dit zich in Duitsland openbaart en ook in de richting van de sociaal denkers. Dat zit er allemaal mee verweven. Zo goed als het denken van de Albigenzen in termen van vrijheid, waarbij het eigen denken belangrijker is dan dat van het gezag, eigenlijk indirect als invloed kan worden genoemd voor de filosofische achtergrond van de Encyclopaedisten. Die zijn dan weer de basis geweest van de Jacobijnen, die op hun beurt weer de basis waren van de Franse Revolutie. Het is dus een hele torenbouw. En om daaruit één steen te lichten is erg moeilijk. Maar voor zover mogelijk heb ik het dan hierbij geprobeerd.

❖ *Bewogen de Katharen zich niet op het gebied van de paranormale geneeskunde?*

Ja. Maar daarin zijn ze niet de enigen. Wat dat betreft: de Valerianen en de Valusianen bewogen zich beiden ook op het gebied van het paranormale zo goed als de Albigenzen. Dezen kenden de gebedsgenezing. De Valerianen kenden de instralingsgenezing en daarnaast het spreken der stemmen. De Valusianen kenden het visioen en de beschrijving waaruit ook genezende kracht en voorlichting omtrent de toekomst kon worden geput. De Katharen kenden handoplegging, de zegening en de vervloeking als middelen om een medemens t.a.v. de levende kracht en de goddelijke kracht te oriënteren. Als we het hebben over de gnosis, dan moeten we nooit vergeten dat haar feitelijke basis ligt in de oude magie. Het is een vorm van magisch denken. En als dat anders wordt geformuleerd, als daar weer kosmische begrippen bijkomen, dan blijft de achtergrond toch altijd magisch, En het magische is - althans voor een deel - het paranormale.

❖ *Is het werkelijk te bewijzen dat Jezus 40 dagen en nachten door de duivel verzocht is geworden? Er was toch geen discipel bij hem. Wie kan ooit bewijzen dat dit de duivel was? Is dit verzocht worden niet zeer persoonlijk?*

Er staat nergens in de bijbel te lezen dat Jezus gedurende 40 dagen werd verzocht door de duivel. Er staat, dat hij 40 dagen en nachten in eenzaamheid vastte op de berg. (Dat is trouwens een inwijdingsgewoonte die we ook elders aantreffen. Het bestaat in Indonesië, bij bepaalde stammen in Afrika en ook bij de Indianen. Dat is dus niets bijzonders.) En dat Jezus toen, al vastende en waarschijnlijk zeer hongerig, werd verzocht door de duivel. De eerste verzoeking wijst daar ook op. "Zeg, dat deze stenen brood zijn en ze zullen brood zijn." Met andere woorden: laat je macht maar eens zien. Deze zaak kan nooit een feitelijk verslag zijn. Niet alleen dat er geen getuigen bij zijn geweest, maar Jezus zelf heeft dit kennelijk nooit aan den volke kond gedaan. Nu kent hij toevallig niet alleen zijn apostelen, die konden worden beschouwd als een soort inwijdingskring in de eerste graad, maar daarnaast ook een

inwijdingskring in de tweede graad namelijk de z.g. 72. Het is heel waarschijnlijk dat Jezus die gelijkenis aan de 72 heeft voorgelegd. En dan is daar heel duidelijk:

1^e de overwinning van de stoffelijke behoefte. Laat je niet door je lichamelijke of je lichamelijke behoefte regeren. Maak geen brood uit stenen, ook al kun je het.

2^e macht begeren is gelijktijdig jezelf onderwerpen aan de demon die je beheerst. "Al deze rijken, al dit wat jij ziet, zal ik u schenken, indien ge neervalt en mij aanbidt." Die formulering is typisch magisch.

3^e Werp u van de tinnen van de tempel. Bewijs uw goddelijkheid.

Er bestaat een andere gelijkenis, die hier heel dichtbij komt. Er staat namelijk geschreven in een van de gnostisch esoterische boeken: "Hij die bereikt, hij draagt het bruidskleed. En hij, die het bruidskleed draagt, behoede het voor alle smetten, want zo hij het toont, zal hij het verliezen."

Nu gaat het hier om de uitstraling van de mens, de witte uitstraling van de geest, daar komt het op neer. Daar wordt blijkbaar gezegd: Dat mag je niet op de proef stellen. Je moogt dus niet zeggen: Ik ga een ander laten zien wat ik ben, want dan verlies je dat wat je bent. Als je het zo uitlegt, dan zie je dat dit een gelijkenis is, die is besproken in de binnenste cirkel die behoort tot de geheimen.

Als we kijken naar het Evangelie van Filippus (een gnostische evangelie), dan zien we daar ook dat Jezus voortdurend erop wijst dat je je krachten niet moogt bewijzen, tenzij er een reden is in de ander. Wat dat betreft, daarvoor gaan we eens kijken naar een van de gnostici die daar dicht in de buurt zit: Simon Magus, die zich in de lucht verhief en dergelijke zaken deed. Nu is het verhaal heel aardig: Hij kwam bij de apostelen om hun wijze van magie bedrijven en van genezen te leren, omdat hij dacht dat die beter was dan zijn eigen kunsten. En om te bewijzen hoe hoog hij was, steeg hij in de hemelen op. Nu klinkt dat als een aardig verhaaltje (misschien is het een koorddanser die van de draad is getuimeld, zegt de realist), maar als je teruggaat naar de essentie dan is het dit: De magiër, die zijn krachten manifesteert om zijn grootheid te bewijzen, wordt door het getoonde zodanig belast, dat hij niet meer in staat is zijn werkelijke vermogens te ontplooien. Nu staat dit wel in de gnostische geschriften. En soortgelijke uitleggingen zijn er ook in het Evangelie van Filippus en op grond daarvan zou ik zeggen: Hier heeft men blijkbaar een gelijkenis tot werkelijkheid verklaard.

❖ *Hoe komt het dat in de theosofie zoveel gnostische begrippen zijn terug te vinden?*

Dat is toch zo eenvoudig als het maar kan. Goed even nadenken: Wat hebben we aan het begin van de theosofie? In de eerste plaats een dame met christelijke achtergronden, met spiritistische ideeën, met kennis van de hindoe-wereld die in seances boodschappen van Meesters ontvangt. Het is duidelijk, dat haar achtergrond hierbij zeer bepalend is. Wie de werken van Blavatsky leest, weet dat zij precies zei wat zij er van dacht. Met een christelijke achtergrond kon dat niet anders, of de theosofie moest wel christelijke achtergronden hebben. Maar de filosofische wijsheid, de inwijdingswijsheid is over de gehele wereld altijd wel gelijk geweest omdat de gnosis, die in feite haar brandpunt een tijdje in Alexandrië heeft gevonden, niets anders is dan een samenbundeling van alle wijsheden van alle goden en alle krachten en dus ook die uit het Oosten. Dan zoekt zij dus de wijsheid van God (theosofie, het woord zegt het al) en niet zoals het tegenwoordig bij sommigen blijkt over te komen: sofisme = over God. Dat is dus ook weer Sophia. Het is aan te nemen dat mensen, die zich met mysteriën en mysteriescholen bezighouden, ook hun aandacht zullen richten op werken van deze aard. Het is in ieder geval zeker, dat Leadbeater b.v. een gedeeltelijke kopie van Pistis Sophia heeft gelezen. Hij is met zijn priesterlijke achtergrond bovendien ook erg belangrijk geweest voor de gestalte die de theosofie heeft gekregen. Hierdoor is het duidelijk, dat de gnosis ook in de theosofie aanwezig is. Ze is hierin even sterk vertegenwoordigd als in de antroposofie, alleen op een andere manier. Het is altijd weer de gnosis, de waarheid van het ontplooien en be-seffen, welke gebaseerd op de oude kennis in verschillende vormen en soms zeer dogmatische denkkaders overigens tot uiting wordt gebracht. Daarom vind ik dat helemaal niet verwonderlijk. Als u kijkt naar de bron, dan wordt het ook heel duidelijk dat de formulering in vele gevallen eerder tot de christelijke dan tot de voorchristelijke gnosis moet behoren.

❖ *Wie was eigenlijk Filippus? Een apocrief?*

Filippus zou een van de broeders apostelen zijn geweest. De schrijver van het Evangelie, die zich Filippus noemt, is waarschijnlijk niet identiek met deze apostel, ofschoon hij het wel voorgeeft te zijn. Mystificatie t.a.v. de bron is zeker in het verleden nogal gangbaar. Dat is trouwens tegenwoordig nog zo, alleen valt het nu niet op. Nu is het de Troonrede. Daarin hoor je de ruzie tussen Van Agt en Den Uyl, uitgedrukt in de plannen van het Kabinet, uitgesproken door de Koningin: die heeft het dan gezegd. Dit Evangelie is dus waarschijnlijk een apocrief. Het is een schrijver, die niet zelf apostel is geweest. Gezien bepaalde frasen in het Evangelie is het aan te nemen dat hij behoort tot de kennissen- of leerlingenkring van de lievelingsleerling Johannes. De tijd waarin het geschreven is? Het eerste bekende geschrift ervan zou gedateerd moeten worden op 82 na Chr. Dat is dus 30 jaar ongeveer na Jezus' dood. Zo geredeneerd is het dus inderdaad een van de vele evangeliën die er bestaan.

Er bestaat ook nog het Evangelie van Thomas waarin delen voorkomen die weer doen denken aan het Evangelie van Filippus, maar aan de andere kant veel meer gegevens worden overgenomen uit de aanvaarde evangeliën. Dat van Thomas schijnt ongeveer 120 jaar na Jezus' dood geschreven te zijn. Het is dus ook een apocrief. Maar in al deze gevallen zeg je: In de tijd waarin ze verschenen, moet er zoveel bekend zijn geweest omtrent de werkelijkheid van Jezus en de mystieke beleving van de eerste christengemeenschap dat ze nooit daarmee in strijd kunnen zijn geweest. Dat is het belangrijke. Deze gegevens zijn heimelijk in overeenstemming met datgene wat de vroege christengemeenschappen zelf hadden gehoord en bij overlevering kenden. Alleen zo is het denkbaar, dat dergelijke z.g. apocriefen zelfs de basis werden van het christendom in bepaalde delen van Noord-Afrika. Alleen op deze manier is het denkbaar dat in Griekenland een tijdlang apocriefe evangeliën een grotere rol hebben gespeeld dan de officiële, door God gegeven aanvaarde evangeliën. Wat betreft de evangeliën die aanvaard zijn, mag worden ongemerkt dat ook zij gewoonlijk zijn ontstaan tussen de 100 en 150 jaar na Jezus' dood. En als zodanig zijn ze dus niet de woordelijke weergave van apostelen, maar de optekening ervan door christenen en zeer waarschijnlijk zich daarbij verbergend achter schuilnamen. Van Lukas, de arts, weten we in ieder geval zeker dat hij niet identiek is met enige arts, die in Jezus' tijd zou hebben geleefd.

SLOTWOORD

Wanneer wij spreken over gnosis, dan gaat het niet alleen om de ontwikkeling daarvan, ook al heb ik deze zoveel mogelijk als leidsnoer aangehouden. Het gaat in feite om een innerlijke kennis die bestaat en volgens mij zal blijven voortbestaan, omdat ze niet alleen gebaseerd is op een bepaald geloof, op een bepaalde openbaring, maar voortkomt uit de innerlijke wereld, de innerlijke werkelijkheid van de mens zelf.

Ik heb zo-even terloops aangehaald dat alchemie in China al bestond 8.000, jaar v. Chr.. Ik mag dit misschien aanvullen door te zeggen dat - voor zover mij bekend is - in 1452 voor de laatste maal een pauselijke bul van erkenning is uitgegeven voor een pauselijk erkend alchemist, werkzaam aan het Hof van een zekere vorst. U ziet welk een enorme tijdsspanne er wordt overbrugd.

Alchemie, ja zeker. Het zoeken naar het geheim van de materie, maar gelijktijdig is het het zoeken naar het geheim van de geest. Het is niet alleen het beschrijven van God of van de werkingen van God, maar het is vooral een poging om jezelf te confronteren met de God in je en de werkelijkheid die in jezelf beleefbaar is.

Gnosis is niet een godsdienst, een systeem of een ketterij. U moet begrijpen, dat alle mensen, die daarvan op hun eigen wijze gebruik hebben gemaakt, even goed als degenen die ertoe hebben bijgedragen dat het vorm en gestalte kreeg, zochten naar een waarheid die de mens nog steeds niet heeft gevonden. Daarom kun je het verhaal van de ontwikkeling van de gnosis niet afsluiten, het eind blijft midden in de lucht hangen. Want ook in deze dagen is het gnostisch denken overal nog aanwezig. Ook in deze dagen begrijpen de mensen steeds meer dat in de erkenning van het ware "ik" tevens de ontraadseling ligt van God en wereld.

Termen en formules zijn er meer dan voldoende binnen en buiten de kerk. Er zijn ontzettend veel godsdiensten, allemaal met hun eigen dogmata. Maar achter alle zijn steeds weer die wijzen, filosofen of denkers te vinden die verder willen gaan dan alleen het formuleren, die willen komen tot het beleven.

Wat we ook denken van de gnostici in het verleden en van de vele richtingen, die daaruit zijn voortgekomen, één ding zullen we moeten toegeven: ze hebben altijd getracht een innerlijke kracht te erkennen, te leven volgens die erkende kracht en om die kracht te manifesteren in overeenstemming met het daarvan erkende wezen. Dit is een heel belangrijk punt!

Ik kan begrijpen, dat u belangstelling heeft voor de Katharen, voor de volgelingen van Mani en van de arme Manes, die ik in mijn betoog eenmaal noemde en waaraan ik verder voorbij ben gegaan, ofschoon hij in de strikte formulering van goed en kwaad binnen het christelijk besef veel meer heeft gedaan dan Mani, die teveel Zoroastriaan was.

Maar altijd weer gaat het hierbij om de méns en de kracht die achter zijn leven schuilt. Het is niet het zoeken naar het eeuwige leven, zoals sommigen denken. Neen, het is het zoeken naar het blijvende leven. Als wij ons met deze zaken bezighouden, dan is het daarom altijd goed te onthouden: Wij kunnen God indelen in zoveel triaden als we willen. Wij kunnen in magische begrippen alle krachten van het Al afzonderlijk benoemen en afzonderlijk oproepen - vanaf de planeten tot de oneindigheid -. Maar alleen één ding is de werkelijkheid, en dat is ons innerlijk beleven van het hogere. Want alleen uit het licht dat ín ons leeft (onze ziel zo u wilt), kan het besef van de werkelijkheid ontstaan, al het andere is bijkomstig.

De ritens zijn bijkomstig. De wijze waarop je iets uitdrukt is in feite bijkomstig. De essentie is de innerlijke waarheid die zich manifesteert, de innerlijke beleving en waarheid die tot uitdrukking wordt gebracht.

Als u daarmee rekening houdt, dan zult u tot de conclusie komen: Voor mij is de gnosis nog lang niet ontwikkeld. Integendeel, het is een proces in mij waardoor ik leer meer mijzelf te zijn, meer de kracht die in mij leeft waar te maken en - ongeacht de uiterlijkheden - een zekerheid te vinden die niet teloor kan gaan. Dat is mijns inziens het belangrijkste.

Ik hoop overigens, dat de lezing en de beantwoording van uw vragen hebben bijgedragen tot enig begrip voor dit voor velen toch wel onbekende deel van filosofie, praxis, inwijdingsleer en misschien zelfs ook van misleiding. U kunt zelf kiezen. Welke richting u kiest is niet belangrijk, als u maar met eerlijkheid zoekt naar de kern van uw God, uw ego, dan is gnosis voor u ontplooiing: het ontsluiten van de poorten naar een werkelijkheid, die buiten het bereik van menselijke taal is gelegen.